

Sametinget; Vägledande ställningstagande om granskning och tolkning av grupp, parti eller liknande sammanslutnings röster och personröster

Valmyndigheten har det övergripande ansvaret för frågor om val. Myndighetens ställningstaganden, som ger vägledning till valadministrationen, innehåller en redogörelse för myndighetens uppfattning i rättsliga frågor.

Sammanfattning

Länsstyrelsen ska bedöma varje avlagd röst utifrån väljarens grundlagsskyddade rättighet att rösta och beakta varje röst där väljarens vilja kommer till uttryck. Länsstyrelsen ska bedöma en avgiven röst som giltig om en entydig slutsats kan dras om vilken grupp, parti eller liknande sammanslutning (i fortsättningen partier) och vilken kandidat väljaren haft för avsikt att rösta på. Detta ställningstagande ger vägledning om hur länsstyrelsen bör granska och tolka väljarnas röster vid Sametingsval.

Valmyndigheten tar i detta ställningstagande upp gällande rätt och praxis, och därefter Valmyndighetens bedömning i följande frågor

- inför länsstyrelsens förrättning
- länsstyrelsens granskning av ytterkuvert från vallokaler, brevröstningsförsändelser och valkuvert
- valsedlar som inte tillhandahållits av Valmyndigheten,
- flera valsedlar i ett valkuvert,
- trasiga valsedlar,
- kännetecken,
- röster på flera partier,
- väljaren visar missnöje,
- förkortningar,
- personmarkeringar,
- flera personröster,
- utrymme för personröster saknas,
- markeringar som gjorts maskinellt,
- strykningar och tillskrivna namn.

Datum

Dnr

2025-04-02

VAL-93-2025

1 Gällande rätt

1.1 Väljarnas möjlighet att rösta

Val till riksdagen är fria, hemliga och direkta. Väljare har en grundlagsskyddad rätt att rösta och att lämna särskild personröst. (3 kap. 1 § regeringsformen). Även om regeringsformen endast rör riksdagsvalet kommer de principer som där anges också att vara styrande för övriga allmänna val (prop. 1996/97:70 s. 264 f).

Sametingsval omfattas av samma grundprinciper som de allmänna valen. Att valen ska vara fria, direkta och hemliga utgör grundläggande förutsättningar för att skapa legitimitet för valsystemet och förtroende för att resultatet korrekt återspeglar väljarnas röster. (Prop. 2023/24:92 s. 46)

Valmyndigheten utfärdar valsedlar (3 kap. 10 § sametingslagen, 1992:1433).

Vid röstning ska väljaren ta en valsedel, lägga in valsedeln i ett valkuvert utan att vika den och försluta kuvertet. Väljare som vill lämna en särskild personröst ska markera det på valsedeln genom att fylla i det särskilda utrymmet för personröst vid den kandidat som väljaren helst vill se vald. (3 kap. 15 och 19 §§ sametingslagen)

Röstningsförfarandet vid Sametingsval går till på samma sätt som vid de allmänna valen och det finns därför goda skäl att införa motsvarande regleringar för Sametingsval som vid de allmänna valen. Det bör därför införas bestämmelser om hur en personröst görs i ordning och om att valsedeln inte får vikas när den läggs in i valkuvertet. (Prop. 2023/24:92 s. 36 f)

Förarbetena till sametingslagen nämner inte närmare vad som avses med att väljaren ska markera genom att fylla i det särskilda utrymmet för personröst. Bestämmelsen motsvarar dock samma bestämmelse i vallagen, och förarbetena till vallagen bör därför ge vägledning. Av dessa framgår att väljare kan lämna en personröst genom kryssa i eller på annat sätt markera rutan vid namnet på den kandidat de helst vill se vald. Att personrösta genom att t.ex. ringa in eller stryka under ett namn går alltså inte. (Prop. 2004/05:163 s. 119)

1.2 Länsstyrelsen granskar och räknar avgivna röster

1.2.1 Inför länsstyrelsens förrättning

Varje gång brevröstningsförsändelser kommer in ska länsstyrelsen anteckna antalet i ett särskilt protokoll. I väntan på rösträkningen ska länsstyrelsen förvara försändelserna på ett betryggande sätt. (3 kap. 21 § sametingslagen)

Så snart det kan ske sedan en vecka har förflutit från valdagen ska länsstyrelsen granska och räkna de avgivna rösterna vid en offentlig förrättning. Länsstyrelsen ska föra protokoll över förrättningen och ska kungöra tid och plats för den genom publicering på myndighetens webbplats senast dagen före förrättningen. (3 kap. 22 § sametingslagen)

När förrättningen börjar ska den tjänsteman från länsstyrelsen som leder rösträkningen visa de närvarande att valurnan är tom. (3 kap. 22 a § sametingslagen)

Brevröster som kommer in efter förrättningens början ska länsstyrelsen lägga åt sidan utan vidare åtgärd. (3 kap. 26 § sametingslagen)

Datum

Dnr

2025-04-02

VAL-93-2025

1.2.2 Anteckningar och protokoll

Vid granskningen och räkningen av avgivna röster ska länsstyrelsen, utöver vad som framgår av 3 kap. 23-30 a §§ sametingslagen (1992:1443), anteckna följande i protokollet

1. antalet godkända valsedlar för varje grupp, parti eller liknande sammanslutning och lista som har fått mandat samt antalet godkända personröster och fördelningen av dessa,
2. antalet godkända valsedlar för övriga grupper, partier eller liknande sammanslutningar, och
3. antalet ogiltiga valsedlar. (5 § förordningen om val till Sametinget, 2008:1280)

Vid fördelningen av mandaten ska länsstyrelsen anteckna följande i protokollet

1. mandatfördelningen,
2. vilka listor som förekommit med kandidater för de grupper, partier och liknande sammanslutningar som fått mandat,
3. vilka kandidater som klarat spärren för inval på personliga röstetal, och
4. vilka ledamöter och ersättare som har utsetts. (5 a § förordningen om val till Sametinget)

1.2.3 Granskningen

Granska ytterkuvert från vallokalerna

Länsstyrelsens inleder granskningen med att räkna de ytterkuvert som har kommit in från vallokalerna. Länsstyrelsen ska sedan jämföra antalet ytterkuvert med antalet avgivna röster enligt förteckningarna från vallokalerna och anteckna uppgifterna i protokollet.

Om en väljare röstat fler än en gång i vallokal, ska länsstyrelsen förklara väljarens röster ogiltiga och lägga dessa åt sidan. (3 kap. 23 § sametingslagen)

Därefter kontrollerar länsstyrelsen att övriga ytterkuvert är igenklistrade.

Av förarbetena framgår bl.a. följande. Kravet på igenklistrade ytterkuvert förhindrar att någon förvanskar eller byter ut röster vid allmänna val. Detta krav är absolut och säkerställer valhemligheten. Eftersom röstningsprocessen vid Sametingsval följer samma principer som vid allmänna val bör sametingslagens formuleringar justeras för att tydliggöra vilka kuvert som måste vara igenklistrade för att godkännas. (Prop. 2023/24:92 s. 42 f)

Länsstyrelsen ska lägga ogiltiga ytterkuvert åt sidan, anteckna detta i protokollet och därefter öppna de igenklistrade ytterkuverten och granska valkuverten. (3 kap. 24 § sametingslagen).

Länsstyrelsen granskar valkuvert

Länsstyrelsen ska kontrollera att valkuvertet uppfyller kraven på hur sådana kuvert ska vara utformade, att bara ett valkuvert gjorts i ordning och att ingen gjort obehöriga märkningar på valkuvertet. (3 kap. 24 § sametingslagen)

Om det framkommer någon brist vid granskningen av ytter- och valkuverten ska länsstyrelsen lägga dessa åt sidan med valkuvertet i ytterkuvertet och anteckna ogiltigförklaringen i protokollet.

Länsstyrelsen ska slutligen lägga de godkända valkuverten i urnan och markera i röstlängden att väljaren har röstat (3 kap. 25 och 30 §§ sametingslagen).

Datum

Dnr

2025-04-02

VAL-93-2025

Länsstyrelsen granskar brevröstningsförsändelserna

Länsstyrelsen ska räkna omslagskuverten för de brevröster som kommit in före förrättningens början och anteckna antalet i protokollet. Därefter kontrollerar länsstyrelsen att omslagskuverten inte har blivit öppnad. De omslagskuvert som inte blir godkända ska länsstyrelsen lägga åt sidan och anteckna antalet i protokollet. (3 kap. 27 § sametingslagen)

Därefter öppnar länsstyrelsen de godkända omslagskuverten och kontrollerar att samma väljare inte har lagt fler än ett ytterkuvert i omslagskuvertet och att väljaren inte röstat i vallokal eller fler än en gång genom brevröstning.

Länsstyrelsen ska lägga ogiltiga ytterkuvert åt sidan, anteckna detta i protokollet och därefter öppna de igenklitrade ytterkuverten och granska valkuvertet på samma sätt som valkuvert från vallokaler (3 kap. 28 och 29 §§ sametingslagen).

1.2.4 Räkningen

Länsstyrelsens prövning av väljarnas röster (valsedlar)

När samtliga godkända valkuvert lagts ned i urnan ska länsstyrelsen tömma urnan och påbörja räkningen. Först ska länsstyrelsen räkna valkuverten och jämföra antalet med antalet markeringar i röstlängden, och därefter öppna valkuverten och granska innehållet. Vid granskningen ska

a) ”i tillämpliga delar” 13 kap. 6 och 7 §§, 8 § första stycket 1 samt andra och tredje styckena vallagen (2005:837) gälla, (3 kap. 30 a § sametingslagen)

Av förarbetena framgår bland annat följande som är relevant för frågan om ”i tillämpliga delar”. Vid granskningen ska vissa bestämmelser i vallagen i tillämpliga delar även fortsättningsvis gälla genom hänvisning från sametingslagen. De aktuella bestämmelserna är 13 kap. 6 och 7 §§, 8 § första stycket 1 samt andra och tredje styckena vallagen, där det anges grunder för när valsedlar ska förklaras ogiltiga och kandidatnamn ska anses obefintliga. Även bestämmelsen i sametingslagen som anger att ett namn som skrivits till på en valsedel ska anses obefintligt ska fortsätta gälla. (Prop. 2023/24:92 s. 59 f)

Valmyndigheten anser att nedan angivna delar av de aktuella bestämmelserna i 13 kapitlet vallagen är tillämpliga.

6 § Har valsedlar som väljarna lämnat inte förvarats på ett säkert sätt, ska de förklaras ogiltiga, om det kan antas att det gjorts något obehörigt med dem.

7 § En valsedel är ogiltig om den

1. saknar partibeteckning,
2. har mer än en partibeteckning,
3. har en partibeteckning för ett parti som inte anmält sitt deltagande i valet
4. har kännetecknen som uppenbart gjorts med avsikt.

Av förarbetena till vallagen framgår att utgångspunkten för bedömningen av om en valsedel har kännetecknen som gjorts med avsikt är om märkningen varit ägnad att avslöja väljarens identitet och därmed kränka valhemligheten. (Prop. 1996/97:70 s. 219)

Länsstyrelsen ska bedöma valsedlarna som ogiltiga om det finns fler än en valsedel i ett valkuvert. Om kuvertet innehåller flera valsedlar och alla har samma

Datum

Dnr

2025-04-02

VAL-93-2025

partibeteckning, ska dock länsstyrelsen räkna en valsedel som giltig. Om valsedlarna i ett sådant fall skiljer sig åt i fråga om kandidatnamn eller särskilda personrösterna, anses namnen på valsedlarna obefintliga.

Vid provningen enligt första och andra styckena bortser länsstyrelsen i förekommande fall från en partisymbol som en väljare skrivit till på en valsedel.

Obefintliga kandidatnamn

8 § Ett kandidatnamn på en valsedel ska anses obefintligt om

1. kandidaten inte är valbar eller det inte framgår klart vem som avses,

[...]

Kandidatnamnen på en valsedel ska vidare anses obefintliga om

1. valsedeln upptar kandidater men inte är försedd med ett markerat utrymme för personröstning,
2. det lämnats mer än en särskild personröst eller det inte framgår vem personrösten avser,

3. markering för den särskilda personrösten kan antas ha gjorts maskinellt,

[...]

I förarbetena till vallagen konstateras att tolkningen av ordet maskinellt kan ställa till vissa tillämpningsproblem. Syftet med regeln är att motverka organiserade valkupper.

Bestämmelsen avser i första hand valsedlar som lagts i en maskin som producerat markeringen. Andra typer av massproducerade markeringar vilka sker för hand faller inte in under stadgandet. (Prop. 1996/97:70 s. 221)

Kandidatnamn ska inte anses obefintliga på grund av att de har strukits från en valsedel som upptar kandidater. [...]

forts. 3 kap. 30 a § sametingslagen

b) ett namn som har skrivits till på en valsedel eller som inte har registrerats anses obefintligt, och

- c) en valsedel som har en beteckning som inte har registrerats förklaras ogiltig.

3. De valsedlar som har godkänts ska sorteras och räknas efter beteckning och namnlista.

4. Personrösterna ska räknas. (3 kap. 30 a §)

1.3 Praxis

Valprövningsnämnden (VPN) har i ett antal avgöranden som rör de allmänna valen bedömt hur länsstyrelsen ska tolka vissa avgivna röster. För Sametingsval finns inte liknande praxis. Nedan finns några avgöranden som ändå bör vara tillämpliga.

1.3.1 Valsedlar som Valmyndigheten inte tillhandahållit

En valsedel är inte ogiltig bara för att Valmyndigheten inte tillhandahållit den (VPN 1976:16).

Datum

Dnr

2025-04-02

VAL-93-2025

1.3.2 Partiröster

VPN konstaterade i ett avgörande att länsstyrelsen skulle betrakta Junirörelsen och Junilistan som separata partibeteckningar vid rösträkningen och att det inte varit rätt att lägga samman rösterna för Junirörelsen med rösterna för Junilistan. (VPN 2004:18)

VPN har också prövat giltigheten av en partivalsedel med förtryckt partibeteckning för Centerpartiet, där väljaren skrivit ”Jag väljer central partiet”, se bilaga bild 1. VPN konstaterade bl.a. att inget parti med partibeteckningen ”central partiet” hade anmält deltagande vid valen och inga uppgifter fanns om att en sådan partibeteckning varit anmäld eller registrerad vid de två tidigare valen. VPN bedömde att omständigheterna tydde på att väljarens avsikt varit att tillskriften skulle avse partibeteckningen Centerpartiet. (VPN 2022:236)

1.3.3 Personröster

VPN fann att länsstyrelsen underkänt en valsedel trots att ingen av de ogiltighetsgrunder som anges i vallagen förelegat. Någon hade rivit av en del av valsedeln, vilket gjorde att större delen av bokstaven C i partinamnet Centerpartiet försvann, se bilaga bild 2. VPN ansåg att rösten skulle tillfalla Centerpartiet. (VPN 2010:45 m.fl.)

På en valsedel skrev någon till fem namn med hjälp av en skrivare, utöver de sex kandidater som redan stod uppförda i nummerordning med rutor för personkryss. De fem tillskrivna kandidaterna hade dock inga rutor framför sina namn, se bilaga bild 3. Eftersom de tillskrivna namnen saknade rutor ansåg VPN att länsstyrelsen skulle se dessa namn som obefintliga, men tillgodoräkna partiet rösten. (VPN 2014:74)

I ett annat fall kryssade väljaren för en kandidat men strök även över ett kryss för en annan kandidat, se bilaga bild 4. VPN konstaterade att det avgörande för om flera röster hade lämnats var om det gick att dra en entydig slutsats om vilken kandidat väljaren haft för avsikt att rösta på. Eftersom väljaren hade strukit över krysset bredvid den ena kandidatens namn med flera streck, drog VPN slutsatsen att väljaren ansåg att rösta på den andra kandidaten som väljaren kryssat för. (VPN 2022:239)

1.3.4 Kännetecken

På sjuttioalet fanns inte möjligheten för väljare att personrösta. Följande avgörande ger dock viss vägledning vid bedömning av vad som kan anses vara en markering när exempelvis förfaranderegler ändras. I avgörandet bedömde VPN att valsedlar där någon hade strukit under namn, ritat en ring runt kandidatens nummer, strukit över kandidater eller ritat en pil framför ett namn inte innehöll markeringar som en väljare gjort för att fungera som kännetecken. (VPN 1976:15)

VPN ansåg även att påskriften ”GUD” på en valsedel för Arbetarpartiet-Socialdemokraterna inte var avsedd som ett kännetecken. VPN fann heller ingen grund för att i övrigt bedöma rösten som ogiltig. (VPN 2010:36)

2 Valmyndighetens bedömning

Inför länsstyrelsens förrättning

Till skillnad från vid allmänna val är det bara länsstyrelsen som räknar rösterna vid Sametingsval. Länsstyrelsen hanterar även vissa av de uppgifter som valnämnderna sköter vid allmänna val. Dessa uppgifter är samlade under begreppet ”granskning”.

2.1 Kungör tid och plats för rösträkningen

Tidigare fanns inget krav på kungörelse men numera ska länsstyrelsen kungöra tid och plats för rösträkningen, senast dagen före förrättningens början. Lagstiftaren har bedömt att det lämpligaste sättet är att göra detta genom att publicera informationen på länsstyrelsens webbplats, eftersom hela landet utgör en valkrets. Kungörelsen syftar till att ge den som vill närvara möjlighet att snabbt och enkelt hitta information om tid och plats. Valmyndigheten anser att länsstyrelsen bör placera kungörelsen väl synligt på myndighetens startsida i så god tid att intresserad allmänhet har möjlighet att ta sig till förrättningen.

2.2 Visa upp den tomma valurnan

Vid allmänna val visar ordföranden i vallokalen för de närvarande att valurnan är tom innan röstmottagningen börjar och en motsvarande bestämmelse har förts in i sametingslagen. Tjänstepersonen från länsstyrelsen som leder rösträkningen ska visa upp urnan för de närvarande. Valmyndigheten anser att minst två personer bör vara närvarande och att länsstyrelsen ska visa upp urnan direkt när förrättningen börjar och anteckna åtgärden i protokollet. Valmyndigheten anser också att länsstyrelsen bör plombera urnan och anteckna plomberingens nummer i protokollet. Innan urnan öppnas igen bör numret på plomben kontrolleras så att det stämmer med vad som är antecknat i protokollet. Länsstyrelsen bör anteckna i protokollet att denna kontroll utförts.

Granskningen

2.3 Granska ytterkuverten från vallokalerna

Granskningen inleds med att länsstyrelsen räknar ytterkuverten från vallokalerna. För att underlätta hanteringen anser Valmyndigheten att länsstyrelsen bör sortera rösterna i löpnummerordning. Länsstyrelsen jämför sedan det totala antalet kuvert med antalet avgivna röster enligt vallokalernas förteckningar och antecknar uppgifterna i protokollet. Vid avvikande antal anser Valmyndigheten att rösträknarna ska göra en ny räkning av ytterkuverten och om differensen kvarstår bör länsstyrelsen ange en sannolik orsak och anteckna denna i protokollet.

Om någon väljare röstat fler än en gång i vallokal, ska länsstyrelsen förklara väljarens samtliga röster ogiltiga. Detta gäller oavsett om endast en av rösterna uppfyller kraven i övrigt.

Ytterkuvert som inte är igenklistrade är ogiltiga. Kravet på igenklistring gäller utan undantag. Om länsstyrelsen ogiltigförklarar ytterkuvert ska antalet och orsaken antecknas i protokollet.

De ytterkuvert som länsstyrelsen av olika skäl ogiltigförklarar vid granskningen och därmed inte prickar av i röstlängden bör hållas ordnade i löpnummerordning så att länsstyrelsen vid granskningen av brevrösterna kan upptäcka om någon av väljare fått en vallokalsröst ogiltigförklarad.

2.4 Granska valkuverten

Länsstyrelsen ska granska valkuverten och bl.a. kontrollera att de uppfyller kraven på hur valkuvert ”ska vara utformade”. Tidigare var formuleringen ”är av föreskriven beskaffenhet”. Båda dessa lydelse skiljer sig från vad som gäller vid allmänna val. Lagstiftningen saknar en definition av vad som avses med att kuverten ”ska vara utformade”. Valmyndigheten bedömer dock att det inte kan ha varit lagstiftarens intention att en väljare ska förnekas att rösta på grund av att hen lagt fler än en valsedel i ett valkuvert. Detsamma gäller om en valsedel är vikt eller om kuvertet inte är ordentligt ”förslutet”.

Eftersom väljaren inte finns på plats och kan justera sin röst anser Valmyndigheten att länsstyrelsen ska lägga valkuvert med flera valsedlar, vikta valsedlar, eller ofullständigt förslutna kuvert i valurnan, förutsatt att inget annat gör rösten ogiltig.

Länsstyrelsen ska alltså begränsa granskningen av valkuverten till att säkerställa att väljaren inte lämnat mer än en röst och inte märkt valkuvertet på ett obehörigt sätt. Se avsnitt 2.10. Kännetecken.

2.5 Granska brevröstningsförsändelserna

Lagstiftaren har strukit regeln om att väljare måste avge en brevröst senast på valdagen. Väljaren kan nu alltså avge en brevröst efter valdagen så länge som den kommer in till länsstyrelsen innan förrättningen börjar. Länsstyrelsen ska inte utreda vid vilken tidpunkt väljaren röstat, utan endast om brevrösten kommit in i tid.

Omslagskuvert med brevröster som kommer in efter förrättningens början ska länsstyrelsen lägga åt sidan. Valmyndigheten anser att länsstyrelsen bör anteckna antalet röster som kommit in försent i protokollet.

Länsstyrelsen ska ogiltigförklara omslagskuvert som någon öppnat eller inte klistrat igen och därefter anteckna orsakerna och antalet kuvert som lagts åt sidan i protokollet.

För att underlätta hanteringen anser Valmyndigheten att länsstyrelsen bör sortera alla omslagskuvert med brevröster i löpnummerordning. I samband med detta bör länsstyrelsen kontrollera om någon väljare lämnat fler än ett omslagskuvert. Om någon väljare lämnat flera brevröster bör väljarens omslagskuvert öppnas för att säkerställa att de inte innehåller någon annan väljares omslagskuvert. Flera ytterkuvert från *olika* väljare i samma omslagskuvert är inte en ogiltighetsgrund.

Därefter öppnar länsstyrelsen de omslagskuvert som godkänts och kontrollerar att *en och samma* väljare inte har lagt fler än ett ytterkuvert i omslagskuvertet och att inga valkuvert ligger utanför ytterkuvertet. Kontrollen av om väljaren även röstat i vallokal sker i praktiken först när rösten är på väg ned i urnan och den kontrollen ska göras även mot de vallokalsröster som ogiltigförklarats.

Datum

Dnr

2025-04-02

VAL-93-2025

Länsstyrelsens granskning av ytterkuvert från brevröster skiljer sig från granskningen av ytterkuvert från vallokaler. Det länsstyrelsen ska kontrollera här är att väljaren klistrat igen ytterkuvertet och undertecknat en försäkran på heder och samvete om att hen har gjort i ordning rösten på rätt sätt. Två vittnen ska också ha skrivit under och angett sina adresser på ytterkuvertet.

Länsstyrelsen ska anteckna orsakerna till ogiltigförklaringar och antalet ytterkuvert som lagts åt sidan i protokollet.

2.6 Markera i röstlängden innan valkuvert läggs i valurnan

Vid tidigare val gällde att länsstyrelsen skulle pricka av i röstlängden *innan granskningen* och länsstyrelsen skulle då endast pricka av de väljare som röstat i vallokal. Nu gäller att länsstyrelsen ska pricka av *efter granskningen* och pricka av alla väljare vars valkuvert lagts i valurnan, oavsett om väljaren röstat i vallokal eller med brevröst.

Länsstyrelsen prickar av efter den föreskrivna granskningen och efter att eventuella ogiltiga röster har lagts åt sidan. Valmyndigheten anser att länsstyrelsen ska pricka av väljaren *innan* rösten läggs i urnan för att säkerställa att alla väljare med en godkänd röst blir avprickade.

Rösträkningen

2.7 Valsedlar som inte tillhandahållits av Valmyndigheten

Vid allmänna val ska alla valsedlar och kuvert som används ”tillhandahållas av” Valmyndigheten. Vid Sametingsval ”utfärdar” istället Valmyndigheten valsedlarna. Det saknas regler för hur länsstyrelsen ska bedöma valsedlar som någon annan än Valmyndigheten tillhandahållit eller utfärdat. Enligt den rättstolkning som tillämpas vid allmänna val finns det ingen grund för länsstyrelsen att bedöma sådana valsedlar som ogiltiga, samma princip bör gälla vid Sametingsval.

2.8 Trasiga valsedlar

Länsstyrelsen ska bedöma varje valsedel individuellt utifrån hur väl väljarens vilja kan uppfattas baserat på informationen på valsedeln. Så länge partiets beteckning går att tyda anser Valmyndigheten att länsstyrelsen bör betrakta valsedeln som giltig. En saknad parti~~symbol~~ bör inte påverka giltigheten.

2.9 Kännetecken

Länsstyrelsen ska förklara en valsedel ogiltig om den har kännetecken som någon uppenbart gjort med avsikt. Endast märkningar som kan avslöja väljarens identitet och därmed kränka valhemligheten påverkar röstens giltighet.

Om en väljare skrivit till uppgifter om en kandidat, såsom person- eller födelsenummer eller adressuppgifter, anser Valmyndigheten att länsstyrelsen i första hand ska betrakta dessa som identifikationsuppgifter och inte som kännetecken som gör valsedeln ogiltig.

Andra noteringar på valsedeln som inte direkt avslöjar väljaren och valhemligheten bör inte heller påverka röstens giltighet. Exempelvis kan en ritad bild ge väljaren en bekräftelse på hur rösten hanterats, men den behöver inte avslöja väljarens identitet. Om en valsedel innehåller ett födelsenummer, personnummer, nummer i röstlängden eller någon annan

Datum

Dnr

2025-04-02

VAL-93-2025

kontaktuppgift som inte rör kandidaten, avgör länsstyrelsen giltigheten utifrån om valsedeln kan kopplas till väljaren och om den riskerar att kränka valhemligheten.

Vissa märkningar kan uppstå oavsiktligt, exempelvis genom att en väljare snuddar med pennan vid valsedeln eller genom tryckfel som inte upptäckts vid tillverkningen. Valmyndigheten anser att sådana markeringar inte utgör grund för ogiltighet.

2.10 Partiröster

Om någon skriver för hand på en valsedel behöver länsstyrelsen tolka handstilen och eventuella förkortningar och felstavningar. Eftersom blanka valsedlar inte ska användas vid Sametingsval förekommer detta sällan. En väljare kan dock skriva till en partibeteckning på en bit papper eller motsvarande, eller stryka en partibeteckning på en namnvalsedel och skriva dit en annan beteckning. I dessa fall anser Valmyndigheten att länsstyrelsen normalt bör räkna valsedeln som en röst på det tillskrivna partiet.

Valmyndigheten anser att parti*symboler* som en väljare skrivit till inte påverkar valsedelns giltighet, och att samma sak gäller strukna parti*symboler*. Detta gäller även om partibeteckningen består av både ord/namn och en symbol. Länsstyrelsen bör hantera rösten som om partisymbolen eller strykningen av densamma inte fanns.

2.10.1 Flera valsedlar med samma partibeteckning i ett valkuvert

Om det finns flera valsedlar med samma partibeteckning i ett valkuvert ska länsstyrelsen betrakta en av valsedlarna som giltig, om inget annat talar emot. Det spelar ingen roll om partibeteckningarna är tryckta eller om en väljare skrivit till dem, så länge det är samma beteckning. En av valsedlarna räknas med i valresultatet, övriga gör det inte.

2.10.2 Flera olika partibeteckningar i ett valkuvert

Om det finns flera valsedlar med tydligt olika partibeteckningar i ett valkuvert, ska länsstyrelsen förklara samtliga valsedlar i kuvertet som ogiltiga.

Om det finns flera valsedlar där partibeteckningarna inte tydligt skiljer sig åt eller om väljaren skrivit till något på en valsedel som kan vara en annan partibeteckning utan att stryka den tryckta beteckningen måste länsstyrelsen göra en bedömning av om rösten gäller *ett* parti eller om den avser *flera* partier. Om väljaren skrivit till en partibeteckning som liknar den tryckta partibeteckningen på valsedeln, anser Valmyndigheten att länsstyrelsen bör bedöma tillskriften som en röst på det tryckta partiet. Detta förutsätter att inget annat parti med en liknande beteckning deltar i valet eller deltagit i nyligen genomförda val. Om en väljare lagt två valsedlar i ett valkuvert, exempelvis en tryckt valsedel och en valsedel med en tillskrift enligt ovan, bör länsstyrelsen betrakta en av valsedlarna som giltig, och inte räkna med den andra valsedeln i valresultatet.

Om väljaren skrivit till något på en valsedel som kan antas vara avsett att förstärka väljarens vilja, anser Valmyndigheten att länsstyrelsen inte bör betrakta det som en annan partibeteckning. Rösten bör godkännas som en röst på det aktuella partiet. Samma bedömning gäller om en väljare lagt två valsedlar i ett valkuvert, varav en med förstärkande budskap. Länsstyrelsen bör då betrakta en av dem som giltig och övriga räknas inte med i valresultatet. Ord eller meningar utan tydlig koppling till väljarens avsikt, exempelvis ord ryckta ur sitt sammanhang, anser Valmyndigheten att länsstyrelsen inte bör betrakta som en

Datum

Dnr

2025-04-02

VAL-93-2025

röst på flera partier. Länsstyrelsen ska bedöma varje röst individuellt. Se också 2.10 Kännetecken.

För samtliga bedömningar gäller att parti~~symboler~~ som en väljare skrivit till eller strukit inte påverkar valsedelns giltighet.

2.10.3 Väljaren visar missnöje

Om en väljare strukit en partibeteckning eller skrivit nedvärderande om partiet på valsedeln, och detta signalerar att väljaren inte avsett rösta på partiet, anser Valmyndigheten att länsstyrelsen bör hantera rösten som en blank valsedel. Tolkningen ska dock utgå från väljarens avsikt. En väljare kan uttrycka missnöje med ett parti men ändå rösta på det, exempelvis genom att skriva negativt om partiet samtidigt som det framgår att väljaren anser att inget annat alternativ finns.

2.10.4 Förkortningar

Partier använder ofta etablerade förkortningar, och valadministrationen tilldelar också vissa partier administrativa förkortningar för rösträkning och valresultatredovisning. Om en förkortning entydigt identifierar ett parti, anser Valmyndigheten att den ska betraktas som en röst på partiet. Länsstyrelsen ska bedöma varje röst individuellt utifrån exempelvis vilka partier deltar i valet. Om det finns risk för förväxling mellan partier, bör länsstyrelsen betrakta valsedeln som ogiltig.

2.11 Personröster

Vid Sametingsval trycker och distribuerar Valmyndigheten endast namnvalsedlar, och det saknas möjlighet att personrösta genom att skriva till namn. Väljare kan använda egenhändigt framställda valsedlar, men de kan endast avge personröster på tryckta namnvalsedlar.

2.11.1 Personmarkeringar

Vid Sametingsval kan väljare bara personrösta genom att markera rutan framför kandidatens namn på en namnvalsedel. Väljaren kan göra markeringen på olika sätt, och länsstyrelsen ska se markeringen som en personröst så länge den är entydig och placerad i rutan, men inte är gjord maskinellt. Valmyndigheten anser att en ring runt rutan, en understrykning av kandidatens namn eller en cirkel runt namnet inte är en godkänd markering. Däremot bör länsstyrelsen acceptera att ett kryss eller annan markering fortsätter utanför rutan. Eftersom rutorna är små kan markeringen ibland snudda vid eller till och med delvis hamna i en annan ruta. Detta ska inte automatiskt bedömas som en otydlig vilja, utan varje fall måste bedömas individuellt.

Om det inte går att fastställa vilken kandidat som har fått personrösten, ska länsstyrelsen bortse från alla kandidatnamn och behandla rösten som en röst på partiet. Samma hantering gäller om en markering sträcker sig likvärdigt över flera kryssrutor.

2.11.2 Flera personröster

Om väljaren lämnat fler än en personröst ska länsstyrelsen bortse från alla kandidatnamnen och behandla rösten som en röst på partiet.

Om ett valkuvert innehåller flera valsedlar med samma partibeteckning men med olika personröster, ska länsstyrelsen bortse från alla kandidatnamnen. Detsamma gäller om en

Datum

Dnr

2025-04-02

VAL-93-2025

valsedel innehåller en personröst medan en annan saknar personröst. Länsstyrelsen ska räkna en valsedel som en giltig röst på partiet, och inte räkna med övriga i valresultatet.

2.11.3 Markerat utrymme (rutor) för personröster saknas

En valsedel utan tryckta rutor för personröster ska länsstyrelsen räkna som en röst på partiet.

2.11.4 Markeringar som gjorts maskinellt

Om länsstyrelsen bedömer att en markering i en ruta för personröst är maskinellt gjord, ska kandidatnamnen anses obefintliga. Markeringar som någon gjort för hand omfattas inte, även om de förekommer i mycket stor omfattning.

Markeringar som en väljare gjort med hjälpmedel, såsom punktskrift eller handstämpel, ska godkännas.

2.11.5 Strykningar

Om en väljare stryker en kandidats namn påverkas inte röstens giltighet. Länsstyrelsen ska hantera rösten som om strykningen av kandidatnamnet inte fanns.

2.11.6 Tillskrivna namn

Vid Sametingsval ska länsstyrelsen se alla tillskrivna namn som obefintliga och hantera rösten som om att det tillskrivna kandidatnamnet inte fanns, förutsatt det inte är en märkning. Se avsnitt 2.10 Kännetecken.